

Dr. Öğr. Üyesi
Bayram Oğuz AYDIN
Gaziantep Üniversitesi
İletişim Fakültesi
b.oguzaydin@gmail.com

HALKLA İLİŞKİLER LİSANS ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNE YÖNELİK TUTUMLARI

Dr. Öğr. Üyesi
Özlem DUĞAN
Uşak Üniversitesi
İletişim Fakültesi
ozlem.dugan@usak.edu.tr

ATTITUDES OF PUBLIC RELATIONS UNDERGRADUATE STUDENTS TOWARDS GENDER ROLES

Öz

Bu çalışmada Uşak Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü birinci ve dördüncü sınıfta okuyan öğrencilerde toplumsal cinsiyet algısına yönelik tutumların saptanması ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumu yordayan değişkenlerin araştırılması amaçlanmıştır. Çalışmanın amacını gerçekleştirmek için 146 halkla ilişkiler lisans öğrencisinden yapılandırılmış soru formu ile veri toplanmıştır. Halkla ilişkiler öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını belirlemek için ortalama puanlar; cinsiyete ve sınıfa göre farklılıkları tespit etmek için ise bağımsız örneklem t-testi; tutumları oluşturan yordayıcıları belirlemek için regresyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, halkla ilişkiler öğrencilerinin genel olarak toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bir tutum içerisinde

olduğunu göstermiştir. Sınıflar arasındaki farklar toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumların eğitimle eşitlikçi bir tutuma değiştiğini ortaya koymuştur. Tutumların oluşumunda en önemli yordayıcının cinsiyet olduğu belirlenmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgular doğrultusunda Halkla ilişkiler eğitim müfredatının toplumsal cinsiyet eşitliği yönünde tutumlar oluşturacak biçimde yapılandırılması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Toplumsal cinsiyet, halkla ilişkiler, eşitlikçi cinsiyet rolü

Abstract

In this study, it was aimed to determine the attitudes towards gender perception in the first and fourth grade students of the Communication and Advertising Department of Usak University at Communication Faculty and to investigate the variables that predict attitudes towards gender roles. In order to realize the aim of the study, the data were collected through a structured questionnaire from 146 public relations undergraduate students. Mean scores were used to determine the attitudes of the students to the gender roles; independent sample t-test was used to determine the differences according to sex and grade of the students and regression analysis was used to determine the predictors that develop attitudes. The results showed that the public relations students exhibit

egalitarian attitude towards gender. Differences among the grades showed that the attitudes of the students towards the gender roles have changed egalitarian attitude with education. It was determined that the sex was the most important predictor in the formation of attitudes. According to the findings obtained from the study, the public relations education curriculum should be structured in a way to create attitudes towards gender equality.

Keywords: Gender, public relations, egalitarian gender role

Giriş

Toplumda bireysel ve kültürel farklılıklar nedeniyle cinsiyete bakış açısı değişmektedir. Toplumsal cinsiyet algısı aile, ebeveynlerin öğrenim durumu, aile bireylerinin çalışma durumu, arkadaş çevresi, okul ve kitle iletişim araçlarından etkilenerek biçim almaktadır. Bu faktörler kadın ya da erkeğin cinsiyet tutumunu etkilemektedir. Bu etki olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Tek faktör olmasa da kadına şiddet ve baskı bu farklı algılamalar nedeniyle artabilmekte, kadının toplumda daha iyi statülere gelmesinin önünde engeller ortaya çıkabilmektedir. Aynı zamanda halkla ilişkiler ve reklam eğitimi alan öğrencilerin iş hayatında daha eşitlikçi bir cinsiyet algısına sahip olmaları aldıkları eğitim ile paralellik göstermektedir. Bu açıdan kadın ve erkeğin cinsiyet rollerine bakış açısı toplumda önemli rol oynamakta, bir anlamda kadının ve erkeğin toplumdaki rolünü ve konumunu belirlemektedir. Bu konu ile ilgili birçok akademik araştırma yapılmış ve farklı alanlarda eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumu ölçülmüştür. Ancak genelinde iletişim fakültesi, özelinde halkla ilişkiler ve reklamcılık bölümü öğrencilerinin tutumunu ortaya koyan çalışmaların azlığı dikkat çekmektedir. Bu bağlamda gerçekleştirilen çalışmada halkla ilişkiler ve reklamcılık bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısına yönelik tutumları saptanmış ve toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumu yordayan değişkenler ortaya konulmuştur. Çalışmanın bu yönüyle ilgili alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Etkileyen Faktörler

Cinsiyet, erkek ya da kadının gösterdiği fizyolojik, genetik ve biyolojik özellikler olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyet kavramı, kadın ve erkeğin kişilik özelliklerinin, sorumluluklarının ve rollerinin belirlenmiş olmasını, kadın ya da erkeğe toplumun yüklediği anlamları, beklentileri ve bireyin biyolojik yapısıyla ilişkili olduğu düşünülen psikolojik özellikleri kapsamaktadır (Dökmen, 2004: 27; Sancar vd., 2006: 4). Sadece biyolojik cinsiyet ile açıklanamayan toplumsal cinsiyet siyaset, ataerkillik, sosyal sınıf ve toplumdaki üretim ile ilişkili bir anlam ifade etmektedir (Savcı,

1999: 130). Toplumsal cinsiyet algısı kadın ve erkeğin topluma katılım biçimini, katılımın oranını, temsili ve görünürlüğü büyük ölçüde belirlemektedir (Öngen ve Aytaç, 2013: 2). Sosyal ve kültürel değerler, kadın ve erkeği birbirinden ayırarak toplumdaki rolünü belirler. Bu değerler, nasıl olunması gerektiğinin yanı sıra, davranış ve sorumlulukları belirleyerek kadın ve erkeğe toplumda çeşitli roller yüklemektedir. Dolayısıyla cinsiyet rolleri toplumun belirlediği ve bireylerden yerine getirmesini istediği beklentilerdir (Saraç, 2013: 27). Bu beklentiler kadınların toplumsal ilişkilerde duygusal, duyarlı, şefkatli, ilgili, yardımsever, bağımlı ve fedakâr olması bunun sonucunda ev kadını, öğretmenlik, hemşirelik, sekreterlik gibi meslekleri yapmaları, erkeklerin ise rekabetçi, bireysel, güçlü, başarıya dönük, bağımsız, akılcı, pragmatist ve egemen olması bunun sonucunda ise, siyasetçi, işadamı, asker, mühendis olmaları beklenmektedir. Birbirinin zıttı olarak görülen bu roller, zaman içinde yaşanan değişimlere rağmen, kadın ve erkek tarafından benimsenmekte ve bireyin davranışlarına da yansımaktadır (Özen, 1998: 217; Dökmen, 2015: 24).

Toplumsal cinsiyet bilinçli bir kimlik değildir, sürekli olarak çevredeki mesaj ve anlam yapılarıyla şekillenmektedir (Kaypakoğlu, 2004: 25). Biyolojik cinsiyet farklılıkları doğanın bir inşası iken, toplumsal cinsiyet toplumsal bir inşadır. Başka bir ifadeyle toplumsal cinsiyet kaynağını toplumdan almaktadır (Erol, 2008: 207). Toplumsal cinsiyet, aslında doğduğunda bulunmayan karakterle ilgili özelliklerin ve rollerin kadın ve erkeğe toplum tarafından yüklenmesidir (Çetin ve Bilir Güler, 2018: 53-54). Bu kapsamda cinsiyete bakış açısı aile, eğitim düzeyi, ailedeki bireylerin çalışma durumu, arkadaş çevresi, okul, kültürel farklılıklar, dini faktörler ve kitle iletişim araçlarından etkilenerek biçim almaktadır. Bu faktörler nedeniyle insanlar kadın veya erkek olarak biyolojik cinsiyetlerle doğmasına rağmen toplumsal olarak belirlenen cinsiyetlerle kadın ve erkek olarak yetiştirilmektedir (Savran ve Demiryontan, 2016: 176). Gümüsoğlu, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin şu tespitte bulunmuştur: “İlkokula daha yeni adımını atmış olan çocuklara sistematik olarak nasıl “kadın” ve “erkek” olacakları öğretiliyor. Ders kitaplarında erkekler kamusal alanda üretken olmaya yönlendirilirken; kadınlar,

eşleri, çocukları ve ev işleriyle sınırlandırılıyor.” (Gümüšoğlu, 1998: 103). Geleneksel aile odaklı kadın, günümüz toplumlarında geçerliliğini güçlü bir biçimde korumaktadır. Bunun sonucu olarak kadınlar şiddet, sağlık, eğitim, çalışma hayatı, siyaset ve karar alma mekanizmalarına katılım konularında toplumsal cinsiyet veya eşitsizlik temelli sorunlarla karşılaşmaktadırlar (Aydın ve Gürbüz, 2018: 579). Türkiye’de geleneksel aile yapısına bağlı olarak, geçerli olan aile tipi de ataerkil ailedir ve erkek egemenliği şiddetlidir. Ataerkil ailelerde, baba rolüne otorite ve söz sahibi olma görevi yüklenmektedir. Bu durum aynı zamanda erkeğin güç ve iktidar sahibi olduğunun da göstergesidir (Eroğlu ve İrdem, 2016: 15). Bu durumda erkek egemen toplumun eğitim sistemi de çoğunlukla erkek merkezli olmakta ve kadınlar erkeklerle aynı eğitim ve hayat fırsatlarına sahip olamamaktadır. Erkek merkezli yaşam biçimlerinin arkasındaki en belirleyici etkenlerden biri, erkek egemen inanç sistemleridir. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyet ayrımcılığı büyük ölçüde kadın-erkek eşitliğine dayanmayan dini anlayış ve uygulamalardan da beslenmektedir (Eroğlu ve İrdem, 2016: 16). Pınar ve diğerleri tarafından (2008: 51) yapılan çalışmada, cinsiyet, annenin çalışma durumu ve eğitim düzeyi öğrencilerin kadın ve erkek anlayışı tutumlarını belirlediğini göstermiştir. Aynı çalışma kırsal bölgede doğup büyüyenlerin, erkek öğrencilerin, geniş aile tipinde yetişenlerin, düşük gelire sahip olanların ve anne eğitim düzeyi düşük olanların geleneksel tavrı benimsediğini göstermiştir.

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirleyen faktörlerden biri de örgütlerdir. Örgütler büyük oranda erkekler tarafından kurulup yönetilmektedir. Bu durum örgütlerin erkeğin toplumsal cinsiyet rollerine uygun olarak geliştirilmesine neden olmaktadır (Bacacı Varoğlu, 2001: 323). Toplumsal cinsiyet rollerinin liderlik algısına etkisi var mıdır? sorusuna yanıt aranmış ve çalışmada, katılımcıların büyük bir çoğunluğunun liderlik algısı erkeklik kavramı ile örtüşmektedir. Toplumsal cinsiyetin kadına ve erkeğe biçtiği rol sonucunda liderlik erkeklikle özdeşleştirilmiştir (Çetin ve Bilir Güler, 2018: 47). Cinsiyet, annenin çalışma durumu ve eğitim düzeyi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları etkileyen önemli faktörlerden biridir. Kahraman Dinç tarafından kadınların toplumsal

cinsiyet eşitsizliğine yönelik görüşlerinin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada elde edilen sonuçlara göre kadınların eğitim olanakları, evlilikte eş seçimlerinde karar verme ve çalışma hayatına girebilme konularında toplumsal cinsiyet eşitsizliği devam etmektedir (Kahraman Dinç, 2010: 30). Ruble ve arkadaşlarının bu konudaki çalışmalarında, cinsiyet kalıpları ve cinsiyete göre belirlenmiş işlerin, çalışma yaşamında kadınlar için engeller yaratmaya ve bu kalıpları korumaya yönelik olarak ayrılmış olduğu saptaması yapılmıştır. Yazarlara göre bu bağlamda ortaya çıkan engellerden birincisi, tarihsel istihdam alışkanlıkları nedeniyle yüksek prestijli işlerin çoğunun erkeklerce işgal edilmiş olmasıdır. İkincisi, cinsiyet kalıpları ve cinsiyete göre belirlenmiş işler nedeniyle, pek çok kadının erkeğe özgü olduğu düşünülen işler konusunda cesaretlerinin kırılmış olmasıdır (Ruble vd., 1984: 339-356). Batıda bu konuda yapılan çalışmalardan bir diğeri olan Cockburn (1991) tarafından yapılmıştır. Araştırmasının amacı, hizmet sektöründe hiyerarşinin ataerkil doğasını, kadınların üst kademelerle ilgili taleplerinin erkeklerce nasıl dirençle karşılandığını ve kadınlara hangi yollarla baskı yapıldığını belirlemeye çalışmaktır. Cockburn’a göre kadınları çalışma yaşamında dezavantajlı kılan temel etmen, onların ev işlerinde aşırı sorumluluk üstlenmiş olmalarıdır. Kadınlar çoğu zaman bu neden öne sürülerek yeteneklerinden daha düşük nitelikli işlerde çalıştırılmaktadırlar. KSSGM’nin 2000 yılındaki çalışmasında işyerlerinde ayrımcılık uygulamalarının ücret, terfi, işte başarı ve güdülenme, işe devam, işten ayrılma ve emeklilik, tayin ve eğitime katılma, cinsel istismar ve cinsel taciz konularında yaşanmaktadır (Özdamar, 2000: 16).

Kitle iletişim araçları olarak ifade edilen gazete, dergi, televizyon, internet, sosyal medyada toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları etkilemektedir. Reklamlar da bu faktörler arasında yer almaktadır. Reklamlar, günümüzde ataerkil ideolojinin yeniden üretim araçlarından biri haline dönüşmüştür. Reklam içeriklerinde bulunan kadın ve erkek rolleri kadınların toplumdaki eşit olmayan konumunu inşa etmekte, inşa edilen bu kalıpları topluma aktarmaktadır. Bu aktarım biçimi kadınlara biçilen geleneksel rollerin ve eşit olmayan konumlarının devamlılığında etkili olmaktadır (Zeybekoğlu Dünder, 2012: 133-134).

Kadın ve erkekler ilgi, yetenek ve potansiyelleri doğrultusunda istedikleri meslek alanında çalışabilmelidirler. Araştırmalar meslek seçimlerinin toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından, kadın ve erkeğe atfedilen geleneksel rollerden etkilendiğini göstermektedir (Gündüz vd., 2015: 21). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların farklılık göstermesi iş hayatında da kendini göstermektedir. Birçok iş yerinde kadın ve erkekte beklenen roller farklıdır. Toplumdaki kalıp yargılardan etkilenmenin bir sonucu olarak ortaya çıkan bu durum kadının işyerindeki konumunun da belirleyicisidir. Örneğin iş yerinde kadınlar, yöneticilikte, erkeklere nazaran daha geride yer alabilmektedir (Selçuk ve Tuzlukaya, 2013: 6). Bu durum, erkek egemenliğinin yoğun olduğu toplumlarda, kadın için belirlenmiş cinsiyet rollerinin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik alanlarda kadınların geride kalmasının nedeni olarak açıklanabilir. Toplumdaki kadına yönelik algı erkeğe göre daha hassas, fiziksel olarak daha dayanıksız, rekabetçi işlerden uzak durması ve erkek tarafından korunması gerektiği şeklindedir (Saraç, 2013: 29).

2. Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları Belirlemeye Yönelik Araştırmalar

Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları belirlemeye yönelik birçok araştırma yapılmıştır. Araştırma sonuçları genel olarak erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel bir tutuma sahip oldukları yönündedir. Ancak bazı araştırmalarda da erkek ve kadının eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Öngen ve Aytaç (2013: 14) tarafından 324 üniversite öğrencisine üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisini tespit etmek amacıyla yapılan çalışmada, kadınların erkeklere göre daha eşitlikçi tutum ve rollere sahip olduğu ve erkeklerin daha geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduğu belirlenmiştir. Önder ve diğerleri (2013: 73) tarafından sağlık kurumları yöneticiliği bölümü öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan çalışmada da benzer sonuca ulaşılmıştır. Çalışmada kadın öğrencilerin eşitlikçi cinsiyet puanlarının erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer çalışma Pınar ve arkadaşları ile Kodan Çetinkaya tarafından yapılmış ve her iki çalışmada kız öğrencilerin erkeklere göre daha

eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir (Pınar ve diğerleri, 2008: 54; Kodan Çetinkaya, 2013: 35). Erzurum Yükseköğrenim Kredi ve Yurtlar Kurumu'ndan 507 öğrencinin katıldığı çalışmada, kız öğrencilerin cinsiyet eşitliği algılarının daha yüksek düzeyde olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çelik ve diğerleri, 2013: 181). Sağlık alanında çalışanların tutumlarını belirlemeye yönelik araştırmalar da yapılmıştır. Sağlık sektöründe çalışan personellerin tutumlarını belirlemek amacıyla Ebelik ve hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacıyla Atış (2010: 63-64) ve hemşirelik öğrencilerine Aydın (2016: 12) tarafından yapılan çalışmada, toplumsal cinsiyet rollerinin eşitlikçi olma eğiliminde olduğu saptanmıştır. Yine hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarını belirlemek amacıyla yapılan doktora tezinde ise kadın cinsiyet rolü puan ortancalarının annesi çalışmayan öğrencilerde, annesi çalışan öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Zeyneloğlu, 2008: 97). Bu çalışma anne eğitiminin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun oluşumunda önemli payının olduğunu da ortaya koymaktadır. Bu durumu destekleyen çalışmada Direk ve Irmak (2017: 125-126) Tıp Fakültesi'nde okuyan birinci ve altıncı dönem öğrencilerine sorularını yöneltilmiş, söz konusu öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri konusunda eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları belirlenmiştir. Ayrıca çalışmada, öğrenciler arasında bu dönemlerin farklılık göstermediği, kadın olmanın ve annenin eğitim durumunun bu tutumu belirlediği tespit edilmiştir. Yine benzer çalışma Varol tarafından yapılmıştır. Tıp fakültesi birinci sınıfında okuyan öğrencilere yönelik yapılan çalışmada, annesi çalışmayan, anne ve baba eğitim durumu ilkökul veya daha altında olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet duyarlılığının daha düşük olduğu belirlenmiştir (Varol vd., 2016: 126).

Kul Uçtu ve Karahan (2016: 2902) tarafından yapılan çalışmada, sağlık çalışanı olarak görev yapacak öğrencilerin cinsiyet rollerinin toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimlerinin erkek cinsiyette olma, geleneksel aile yapısı, gelirin düşüklüğü ve aile içi şiddet gibi değişkenlerden olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Hollanda'da tıp fakültesi öğrencilerine yönelik

gerçekleştirilen bir çalışmada, erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyete yönelik daha geleneksel bir düşünce yapısına sahip olduğu belirlenmiştir (Verdonk vd., 2008). Benzer çalışmada Yıldız ve Keçeci tarafından yapılmış, toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha geleneksel yapıda olduğu, son sınıf öğrencilerinin birinci sınıf öğrencilerine göre daha modern bir tutumda olduğu belirlenmiştir (Yıldız ve Keçeci, 2016: 986). Hacettepe Üniversitesi'nde okuyan 94 öğrenciye yapılan başka bir çalışmada, kadın öğrencilerin toplumdaki yaygın kadın rollerini benimseme eğiliminde oldukları tespit edilmiştir (Aydın, 2010: 18). Öğrencilerin evlilik ve toplumsal cinsiyete yönelik tutumlarının araştırıldığı başka bir çalışmada, öğrencilerin evlilik ve toplumsal cinsiyete yönelik tutumları cinsiyete ve öğrenim düzeylerine bağlı olarak değişmektedir (Yalçın vd., 2017: 853).

Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi konulu çalışmada, kadınların %37'si, erkeklerin %50'den fazlasının kadınların erkekler tarafından korunması gerektiği düşüncesine katıldıklarını ifade etmişlerdir (Esen vd., 2017: 54-55). Çalışmada ayrıca toplumsal cinsiyet algısı ve rollerine yönelik geleneksel bakış açısını dönüştürmek için müdahale ve eğitim programları ile üniversite öğrencilerinin bilinçlendirilerek eşitlikçi bakış açısının yaygınlaştırılması önerilmektedir. Esen ve diğerleri toplumsal cinsiyet algısının dönüştürmeye yönelik yapılacak seminer ya da konferanslarla üniversite öğrencilerinin farkındalık düzeylerinin artırılmasını önermiştir (Esen vd., 2017: 57). Özpulat tarafından hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan çalışmada (2017) öğrencilerin yarısından fazlasının şiddet eğiliminin az olduğu, annelerinin öğrenim durumuna göre öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı değişmekte, öğrenim durumu yükseldikçe toplumsal cinsiyet algısı artmaktadır. Kız öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları erkek öğrencilere göre daha yüksektir. Öğrencilerin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki negatif yönde bir ilişki bulunmakta, şiddet eğilimi az olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının daha yüksek, şiddet eğilimi

fazla olan öğrencilerin ise toplumsal cinsiyet algılarının daha düşük olduğu görülmektedir. Üniversite eğitiminde toplumsal cinsiyet bakış açısına yönelik hal geleneksel görüşlere sahip olan öğrencilerin olması, aydın bireyler yetiştirmeyi hedefleyen üniversite eğitiminin bu hedefini tam anlamıyla gerçekleştiremediğini ve öğrencilere temel mesleki bilginin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda duyarlılık kazandırılması gerektiğini göstermektedir (Yılmaz vd., 2017: 775). Kadınların eşitlikçi algılama düzeylerinin erkeklerinkinden, erkeklerin ise geleneksel algılama düzeylerinin kadınlarınkinden daha yüksek olduğu görülmektedir (Arıcı, 2011: 87; Topuz ve Yıldızbaş, 2014: 568). İş yaşamında da üniversite öğrencilerin de olduğu gibi geleneksel bakış açısına sahip bulunduğu görülmektedir. Malatya, Adıyaman ve Şanlıurfa Organize Sanayi Bölgelerinde faaliyette bulunan işletmelerin sahipleri ile yöneticilerinin kadın istihdamına ilişkin tutumlarını inceleyen Dedeoğlu toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin ilginç sonuçlara ulaşmıştır. İşveren tutumları kadınların istihdam edilmesini olumlamaktadır, bu istihdamın ancak belli koşullar-ekonomik gereksinim, işin gerekliliği gibi- ortaya çıktığında olmalıdır, çünkü kadınların toplumdaki asli görevleri annelik ve eşlik iken, kadınların yeri evidir. Kadınların çalışmadan önce mutlaka eşlerinin ve babalarının izinlerini almaları gerektiğini düşünmekte, kadınların erkeklere göre farklı işler yapmasını haklı görmektedir. Kadınların daha çok hizmet işleri için tercih edildiği ve erkeklerle kadınların aynı iş yapmaları durumunda işverenler erkek çalışan istihdam etmeye yönelik tutum sergilemektedir. İşyerlerinde kreş açmak gibi bir eğilim yaygın olmakla beraber işverenler kadınların hamile kalınca işten çıkmasını desteklemekte ve doğum izinlerinin uzunluğunu kadın işçi çalıştırmak için caydırıcı bir etken olduğu vurgulanmaktadır (Dedeoğlu, 2015).

İş yaşamında toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların önemli olduğu alanlardan biri de halkla ilişkiler sektörüdür. Özellikle halkla ilişkiler alanında kadınların egemen olması ve bu sürecin devam etmesi, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun da önemli olduğunu göstermektedir. 1986 yılında yapılan bir araştırma halkla ilişkiler alanında artan bir şekilde kadınların mesleklediğini ortaya koymuştur. Bu sonuca ek olarak 2000'li yıllardan itibaren Türkiye'de halkla

İlişkiler mesleğinde kadınların daha yoğun olarak çalıştığı görülmektedir (Tanyıldızı, 2011: 77). İletişim fakültesi halkla ilişkiler ve reklamcılık bölümünde okuyan öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunun olumlu yönde olmasının yansımaları meslek hayatında da görülecektir. Halkla ilişkiler öğrencilerinin cinsiyet ayrımcılığına ilişkin tutumları konulu çalışmada Elmasoğlu, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunca, erkeklerin daha soğukkanlı ve mantıklı, kadınların ise daha çalışkan, düzenli ve ikna edici oldukları için üst düzey pozisyonlara uygun olduğunu ortaya koymuştur. Çalışmada ortaya çıkan bir başka sonuç, kadın öğrencilerin aile kurma ve çocuk sahibi olmanın kariyerleri üzerinde belli bir düzen ve ikincil bir sorumluluk gerektirdiği için engel olarak gördüklerini, erkek öğrencilerin, bu durumu başarı için teşvik edici bir unsur olarak değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Yine aynı çalışmada, öğrencilerin halkla ilişkiler alanında cinsiyete dayalı ayrımcılık olup olmadığı konusundaki tutumları ölçülmüş, öğrencilerin tamamına yakını, kadınların alanda daha fazla tercih edildiği ve erkeklerin daha çok ayrımcılıkla karşılaştığı düşüncesine sahip olduğu bulunmuştur (Elmasoğlu, 2015: 16-17). Cangöz tarafından yapılan çalışmada bu konunun önemi anlatılmıştır. Profesyonel meslekte uygulama alanında bu konunun savunuculuğunun yapılabilmesi için toplumsal cinsiyet olgusunun ve beraberinde getirdiği olumsuzluklara karşın toplumsal cinsiyet eşitliğinin neden gerekli olduğunun bilinmesi amacıyla iletişim fakültelerinin programlarında toplumsal cinsiyet derslerinin yer alması gerekmektedir (Cangöz, 2013: 62). Özcan'ın 2012 yılında yaptığı çalışma sonucunda üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine olan geleneksel tutumlarının, toplumsal cinsiyet rollerine yönelik verilen eğitim sonrasında eşitlikçi tutuma doğru gelişme gösterdiği saptanmıştır (Özcan, 2012). Bu bağlamda halkla ilişkiler ve reklamcılık bölümünde okuyan ve gelecekte bu mesleği yapması beklenen öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları meslek hayatlarında da yansımalarını göstereceğinden önemli olmaktadır.

3. Yöntem

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada Uşak Üniversitesi Halkla

İlişkiler ve Reklamcılık bölümünde 1. ve 4. sınıfta okuyan lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının belirlenmesi ve öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumunu yordayan değişkenlerin araştırılması amaçlanmıştır.

Bu çalışmayı gerçekleştirmek için aşağıdaki araştırma soruları hazırlanmıştır:

1. Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları nasıldır?
2. Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
4. Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarını hangi değişkenler yordamaktadır?

3.2. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminde Uşak Üniversitesi İletişim Fakültesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık Bölümü'nde okuyan birinci ve dördüncü sınıf lisans öğrencileriyle sınırlıdır. Araştırmanın örneklemini ise, basit rastlantısal örnekleme yöntemine göre belirlenen birinci ve dördüncü sınıfta okuyan 146 öğrenci oluşturmaktadır. Örneklemdaki lisans öğrencilerinin cinsiyet, sınıf değişkenlerine ait frekans ve yüzde dağılımları ile anne ve babalarının eğitim süreleri Tablo 1'de verilmiştir.

Değişken	Düzye	F	%
Cinsiyet	Kadın	91	62,3
	Erkek	55	37,7
	Toplam	146	100
Sınıf	1.Sınıf	78	53,4
	4.Sınıf	68	46,6
	Toplam	146	100
Eğitim Süresi	Ortalama		Standart Sapma
	Anne	6,93	3,00
	Baba	8,23	3,42

Tablo 1: Cinsiyet ve Sınıf Değişkenleri

Çalışmaya katılan halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin %62,3'ünün kadın, %37,7'sinin erkek olduğu görülmektedir. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin %53,4'ü birinci sınıf; %46,6'sı dördüncü sınıf öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilerin yaşları 18 ile 30 arasında değişmektedir ($\bar{X}$ =21,40, S.S.=2,17). Katılımcıların annelerinin ortalama eğitim süresi 6,9 yıl (S.S.=3), babalarının ortalama eğitim süresi ise 8,2 yıldır (S.S.=3,4).

3.3.Araştırmanın Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri yapılandırılmış soru formu ile toplanmıştır. Soru formunda katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları "Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ölçeği" ile değerlendirilmiştir. Zeyneloğlu ve Terzioğlu tarafından (2011) geliştirilen ölçek "eşitlikçi cinsiyet rolü", "kadın cinsiyet rolü", "evlilikte cinsiyet rolü", "geleneksel cinsiyet rolü" ve "erkek cinsiyet rolü" olmak üzere 5 alt boyutu içeren toplam 38 maddeyle toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları değerlendirmektedir. Eşitlikçi cinsiyet rolü alt boyutu, kadın ve erkeklerin toplumdaki rolleri ve sorumluluklarda eşitliği; kadın cinsiyet rolü alt boyutu, toplum tarafından kadın için belirlenen rol ve sorumlulukları; evlilikte cinsiyet rolü, toplum tarafından evlilik yaşamına ilişkin rol ve sorumlulukları; geleneksel cinsiyet rolü, toplumun kadın ve erkeğe günlük yaşamda yüklediği rol ve sorumlulukları; erkek cinsiyet rolü toplum tarafından erkek için belirlenen rol ve sorumluluklara yönelik tutumları belirlemektedir. Ölçek "Kesinlikle Katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Tamamen Katılıyorum" seçenekleri olan 5'li likert tipi bir ölçektir. Katılımcıların ölçeğin toplam ve alt boyutlarından aldıkları puan ortalamalarının maksimum değerinde olması öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri hakkında eşitlikçi bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Bu değer minimuma yaklaştıkça katılımcıların toplumsal cinsiyet rolleri hakkında geleneksel bir tutuma sahip olduğu söylenebilir.

Orijinal ölçeğin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı 0.92'dir. Ölçeği oluşturan beş alt boyuta ait güvenirlilik katsayıları "kadın cinsiyet rolü" 0.80, "eşitlikçi cinsiyet rolü" 0.78, "evlilikte cinsiyet rolü" 0.78, "geleneksel cinsiyet

rolü" 0.78ve "erkek cinsiyet rolü" 0.72'dir. Bu çalışmada ölçeğin toplam Cronbach Alfa Güvenirlilik Katsayısı 0.82 olarak hesaplanmıştır. Alt boyutların güvenirlilik katsayıları "eşitlikçi cinsiyet rolü" 0.83, "geleneksel cinsiyet rolü" 0.79, "erkek cinsiyet rolü" 0.79, "kadın cinsiyet rolü" 0.67 ve "evlilikte cinsiyet rolü" 0,66'dır. Soru formunun diğer bölümünde yaş, cinsiyet, sınıf, anne ve babanın eğitim düzeyini belirlemeye yönelik sorular bulunmaktadır.

3.4.Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmada istatistiksel testlerin belirlenebilmesi için normallik testi uygulanmıştır. Ölçek ifadelerine ait çarpıklık ve basıklık değerleri -1 ve +1 değerleri arasında olduğu için parametrik testler kullanılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2012). Cinsiyet ve sınıflar arasındaki farklılığın belirlenmesi için bağımsız örneklem t-Testi kullanılmıştır. Ölçek puanları ile demografik değişkenler arasındaki ilişki doğrusal regresyon analizi ile incelenmiştir. Bulguların yorumlanmasında $p \leq 0,05$ değeri anlam düzeyi olarak belirlenmiştir.

4.Bulgular

Bu bölümde verilerin analizinde elde edilen sonuçlar yer almaktadır. Birinci probleme ait bulgular Tablo 2'de verilmiştir.

Ölçek Alt Boyutları	N	Minimum	Maksimum	Ortalama	Standart Sapma
Eşitlikçi cinsiyet rolü		12,00	40,00	37,34	4,29
Kadın cinsiyet rolü	146	8,00	36,00	20,69	6,04
Geleneksel cinsiyet rolü	146	8,00	37,00	17,45	7,11
Evlilikte cinsiyet rolü	146	8,00	40,00	14,53	4,66
Erkek cinsiyet rolü	146	6,00	28,00	9,78	4,59
Ölçek Toplam	146	66,00	150,00	99,80	16,06

Tablo 2: Öğrencilerin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Tutum Ortalama Puanları

Katılımcıların ölçekten alabilecekleri maksimum puan 190'dır. Ölçekten alınan değer maksimuma yaklaşması halkla ilişkiler öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri hakkında sahip olduğu geleneksel bir tutumu gösterir. Öğrencilerin ölçekten alabilecekleri minimum puan 38'dir. Ölçekten alınan değer minimuma yaklaşması, öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik eşitlikçi bir tutum sergilediğini göstermektedir. Bu çalışmada öğrencilerin

ölçekten aldıkları toplam puan ortalaması "99.80", minimum puan "66", maksimum puan ise "153" olarak saptanmıştır. Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin verdikleri cevaplara göre toplumsal cinsiyet rolleri ile ilgili eşitlikçi bir tutuma sahip oldukları söylenebilir. Alt boyutlarda, erkek cinsiyet rolü alt boyutundan 6-30; diğer boyutlardan 8-40 arasında puanlar alınabilmektedir. Alt boyutlara ilişkin sonuçlar kadın cinsiyet rolü ($\bar{X}=20,69$), geleneksel cinsiyet rolü ($\bar{X}=17,45$), evlilikte cinsiyet rolü ($\bar{X}=14,53$) ve erkek cinsiyet rolü ($\bar{X}=9,78$) boyutlarında öğrencilerin eşitlikçi bir tutuma sahip olduklarını göstermiştir. Ancak halkla ilişkiler lisans öğrencileri eşitlikçi cinsiyet rolü ($\bar{X}=37,34$) boyutunda geleneksel bir tutuma sahiptir.

4.1.Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum

Tablo 3'te görüldüğü gibi halkla ilişkiler öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri hakkındaki tutumlarına ait toplam puanları, cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t=-2,777$, $p<,05$). Erkek öğrencilerin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ($\bar{X}=2,70$) kadın öğrencilere ($\bar{X}=2,50$) göre anlamlı bir şekilde daha fazla gelenekseldir.

Ölçek Alt Boyutları	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	Kadın	91	4,80	,34	4,327	144	,000
	Erkek	55	4,43	,70			
Kadın cinsiyet rolü	Kadın	91	2,49	,78	-1,821	144	,071
	Erkek	55	2,73	,67			
Evlilikte cinsiyet rolü	Kadın	91	1,74	,56	-2,022	144	,045
	Erkek	55	1,94	,58			
Geleneksel cinsiyet rolü	Kadın	91	1,93	,78	-4,589	144	,000
	Erkek	55	2,58	,90			
Erkek cinsiyet rolü	Kadın	91	1,52	,75	-2,210	144	,029
	Erkek	55	1,80	,76			
Ölçek Toplam	Kadın	91	2,50	,40	-2,777	144	,006
	Erkek	55	2,70	,44			

Tablo 3: Ölçek Puan Ortalamalarının Cinsiyete Göre T-testi Sonuçları

Alt boyutlar açısından incelendiğinde, kadın cinsiyeti rolü alt boyutunun cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($t=-1,821$, $p>,05$). Eşitlikçi cinsiyet rolü ($t=4,327$, $p<,05$), evlilikte cinsiyet rolü ($t=-2,022$, $p<,05$), geleneksel cinsiyet rolü ($t=-4,589$, $p<,05$), erkek cinsiyet rolü ($t=-2,210$, $p<,05$) alt boyutları cinsiyet değişkenine göre anlamlı

farklılık göstermektedir. Aritmetik ortalamalarına bakıldığında ölçeğin eşitlikçi cinsiyet rolü ve kadın cinsiyet rolü alt boyutlarında kadın öğrencilerin ($\bar{X}=4,80$; $\bar{X}=3,12$) erkek öğrencilere ($\bar{X}=4,43$; $\bar{X}=3,05$) göre toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak evlilikte cinsiyet rolü, geleneksel cinsiyet rolü ve erkek cinsiyet rolü ortalamaları erkek öğrencilerde ($\bar{X}=1,94$; $\bar{X}=2,58$; $\bar{X}=1,80$) kadın öğrencilere ($\bar{X}=1,74$; $\bar{X}=1,93$; $\bar{X}=1,52$) göre daha yüksek olarak belirlenmiştir.

4.2.Sınıf ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutum

Tablo 4'de halkla ilişkiler öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum puanlarının sınıf değişkenine göre t-testi sonuçları görülmektedir.

Ölçek Alt Boyutları	Grup	N	Ortalama	Standart Sapma	t	df	p
Eşitlikçi cinsiyet rolü	1. sınıf	78	4,71	,38	1,170	144	,244
	4. sınıf	68	4,61	,66			
Kadın cinsiyet rolü	1. sınıf	78	2,71	,78	2,226	144	,028
	4. sınıf	68	2,43	,69			
Evlilikte cinsiyet rolü	1. sınıf	78	1,73	,43	-1,817	144	,071
	4. sınıf	68	1,90	,70			
Geleneksel cinsiyet rolü	1. sınıf	78	2,40	,88	3,348	144	,001
	4. sınıf	68	1,92	,83			
Erkek cinsiyet rolü	1. sınıf	78	1,67	,74	,741	144	,460
	4. sınıf	68	1,58	,79			
Ölçek Toplam	1. sınıf	78	2,64	,42	2,210	144	,029
	4. sınıf	68	2,49	,41			

Tablo 4: Ölçek Puan Ortalamalarının Sınıf Değişkenine Göre T-testi Sonuçları

Bu sonuçlara göre halkla ilişkiler öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum toplam puanları, sınıf değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t=2,210$, $p<,05$). Aritmetik ortalamalara bakıldığında 1. sınıf öğrencilerin ($\bar{X}=2,92$) toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlarının 4. sınıf öğrencilere ($\bar{X}=2,49$) göre daha geleneksel olduğu görülmüştür.

Bulgular alt boyutlar açısından incelendiğinde, kadın cinsiyet rolü ($t=2,226$, $p<,05$) ve geleneksel cinsiyet rolüne ($t=3,348$, $p<,05$) ilişkin tutumlarda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Tablo 4'de gösterilen aritmetik ortalamalar kadın cinsiyet rolü ve geleneksel cinsiyet rolüne yönelik tutumların 1. Sınıf

öğrencilerde daha geleneksel olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak, 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin eşitlikçi cinsiyet rolü ($t=1,170$, $p>,05$), evlilikte cinsiyet rolü ($t=-1,817$, $p>,05$) ve erkek cinsiyet rolüne ($t=,741$, $p>,05$) ilişkin tutumlarında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

4.3. Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumu Yordayan Değişkenler

Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları üzerinde yaş, cinsiyet, kaçınıcı sınıfta okuduğu, anne ve babanın eğitim süresi gibi değişkenlerin yordayıcılığı çoklu regresyon analizi ile incelenmiştir. Ölçek toplam puanı için yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 5'te yer almaktadır. Regresyon analizinden elde edilen bulgular yaş, cinsiyet, sınıf, annenin ve babanın eğitim süresi değerlerinin doğrusal kombinasyonunun halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin tutumlarını anlamlı bir düzeyde yordadığını göstermiştir ($R^2 = .05$, $F(4, 140) = 2.826$, $p<.05$). Ancak regresyon denkleminde giren değerler açısından sadece cinsiyetin ($\beta=.19$, $p<.05$) yordamada anlamlı olduğu görülmüştür.

Değişkenler	B	SIH	β	t	p
Yaş	-.01	.01	-.08	-.84	.400
Cinsiyet	.15	.06	.19	2.35	.020
Sınıf	-.03	.02	-.13	-1.32	.187
Annenin eğitim süresi	-.02	.01	-.18	-1.84	.067
Babanın eğitim süresi	.005	.01	.04	.42	.671
R ²	.05				

Tablo 5: Ölçek Toplamı Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Her bir ölçek alt boyutunun yordayıcılarını belirlemek amacıyla regresyon analizleri tekrar gerçekleştirilmiştir. Bağımsız değişkenlerin kadın cinsiyet rolü ($R^2 = .03$, $F(5, 140) = 1.215$, $p>.05$) ve evlilikte cinsiyet rolüne ($R^2 = .02$, $F(5, 140) = 1.599$, $p>.05$) yönelik tutumları açıklamada anlamlı katkısının bulunmadığı tespit edilmiştir.

Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin eşitlikçi cinsiyet rolüne yönelik tutumlarını ilgili değişkenler anlamlı bir düzeyde yordamaktadır ($R^2 = .10$, $F(5, 140) = 4.281$, $p<.05$). Ancak regresyon denkleminde giren değerler açısından sadece cinsiyetin ($\beta=-.35$, $p<.05$) yordamada anlamlı olduğu görülmüştür (Tablo 6).

Değişkenler	B	SIH	β	t	p
Yaş	.02	.02	.09	.93	.352
Cinsiyet	-.39	.09	-.35	-4.28	.000
Sınıf	-.04	.03	-.12	-1.27	.204
Annenin eğitim süresi	-.002	.01	-.008	-.08	.931
Babanın eğitim süresi	-.01	.01	-.07	-.78	.436
R ²	.10				

Tablo 6: Eşitlikçi Cinsiyet Rolü Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin geleneksel cinsiyet rolüne yönelik tutumlarını ilgili değişkenlerin anlamlı bir düzeyde açıkladığı görülmüştür ($R^2 = .19$, $F(5, 140) = 8.075$, $p<.05$). Regresyon modelinde geleneksel cinsiyet rolüne ilişkin tutumu cinsiyet ($\beta=-.39$, $p<.05$) ve sınıf ($\beta=-.26$, $p<.05$) anlamlı bir şekilde yordamaktadır (Tablo 7).

Değişkenler	B	SIH	β	t	p
Yaş	-.01	.04	-.03	-.32	.747
Cinsiyet	.71	.14	.39	4.99	.000
Sınıf	-.15	.05	-.26	-2.85	.005
Annenin eğitim süresi	-.02	.02	-.09	-1.00	.315
Babanın eğitim süresi	-.004	.02	-.01	-.15	.875
R ²	.04				

Tablo 7: Geleneksel Cinsiyet Rolü Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin erkek cinsiyet rolüne yönelik tutumlarını değişkenlerin anlamlı bir düzeyde açıkladığı görülmüştür ($R^2 = .04$, $F(5, 140) = 2.423$, $p<.05$). Regresyon modelinde erkek cinsiyet rolüne ilişkin tutumu cinsiyet ($\beta=.33$, $p<.05$) ve annenin eğitim durumu ($\beta=-.20$, $p<.05$) anlamlı bir şekilde yordamaktadır (Tablo 8).

Değişkenler	B	SIH	β	t	p
Yaş	-.05	.03	-.16	-1.57	.117
Cinsiyet	.36	.13	.23	2.72	.007
Sınıf	.01	.05	.03	.31	.750
Annenin eğitim süresi	-.05	.02	-.20	-2.02	.044
Babanın eğitim süresi	.03	.02	.16	1.65	.100
R ²	.04				

Tablo 8: Erkek Cinsiyet Rolü Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

SONUÇ

Bu çalışmada Uşak Üniversitesi Halkla İlişkiler ve Reklamcılık bölümünde 2017-2018 döneminde eğitim gören birinci ve dördüncü sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları ve bu tutumları

yordayan değişkenlere yönelik sonuçlar ortaya konulmuştur. Araştırmanın ilk sonuçları halkla ilişkiler lisans öğrencilerinin genel olarak toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin eşitlikçi bir tutuma sahip olduğunu göstermiştir. Araştırmanın cinsiyet değişkenine dair diğer sonuçları, toplum tarafından yüklenen rol ve sorumluluklarda kadın ve erkek öğrencilerin özellikle kadın cinsiyetine yüklenen rol ve sorumluluklarda farklı tutumlara sahip olmadıklarını göstermiştir. Ancak günlük yaşamdaki roller ve sorumlulukların paylaşımında kız öğrenciler daha geleneksel bir tutuma sahiptirler. Yine erkek öğrencilerin, evlilik yaşamında, günlük yaşamda ve erkeğe yüklenen rol ve sorumluluklar hakkındaki tutumları kız öğrencilere nispeten daha fazla gelenekseldir. Sınıflara göre yapılan analizlerin sonuçları halkla ilişkiler birinci sınıf öğrencilerinin dördüncü sınıf öğrencilere göre daha geleneksel bir tutum içerisinde olduğunu göstermiştir. Son olarak, bu tutumların ortaya çıkmasında cinsiyetin önemli bir yordayıcı olduğu görülmektedir. Dahası, tüm rol ve sorumluluklarda olmasa bile erkek cinsiyet rolüne yönelik tutumların oluşmasında annenin eğitim süresinin belirleyici olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmalarda da toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumun değişiminde eğitimin önemli bir rolü ortaya konulmuştur.

Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve ayrımcılığını önlemek için, eğitim birimlerinde toplumsal cinsiyet algısının yeniden ölçülmesi ve özellikle gençlerin toplumsal cinsiyet rolleri,

değerleri ve davranışlarına ilişkin tutumlarının belirlenmesi gerekmektedir (Öngen ve Aytaç, 2013: 5). Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar arasındaki farklılıkları azaltmak için toplumsal cinsiyet konulu derslerin programlara eklenmesi (Önder vd., 2013: 73-74; Esen vd., 2017: 57), bu ders kapsamında kadın erkek eşitliği, insan hakları, cinsel sağlık ve üreme sağlığı, ailenin önemi ve psikolojik danışmanlık konularına da (Önder vd., 2013: 73-74) yer verilmelidir. Ayrıca toplumsal cinsiyet dersinin yanı sıra (Esen vd., 2017, 57), toplumsal cinsiyet algısını dönüştürmeye yönelik seminer ya da konferanslar düzenlenebilir. Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları olumsuz yönde etkileyen faktörleri en aza indirmek ya da ortadan kaldırmak gerekmektedir. Özellikle eğitimin bu farkı en aza indirdiği yapılan çalışmalarla da belirlenmiştir. Erkeğin eğitiminde önemli rol oynayan annenin eğitiminin de toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun oluşumunda önemli bir payı vardır. Bu tutumun oluşumunda önemli rol oynayan annenin eğitilmesi de şart görünmektedir. Eğitimin yanı sıra kitle iletişim araçları da toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumun oluşumunda büyük rol oynamaktadır. Medya da yer alan reklam, dizi, TV programları gibi özellikle kadını toplumda farklı konumlandıran içeriklerin ve görsellerin de değişmesi önemlidir.

Kaynakça

- Andersen, G. E. (2011). Tamamlanmamış Devrim. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arıcı, F. (2011). Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ve Psikolojik İyi Oluş, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Atış, F. (2010). Ebelik/Hemşirelik 1. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aydın, B. O, ve Gürbüz, S. (2018). “Türkiye’de Kadınların Karşılaştığı Sorunlar ve Köprü Ağ Analizi Yöntemiyle İncelenmesi.” Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 6 (4): 579–586.
- Aydın, E. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı: Hacettepe Üniversitesi Mühendislik ve Edebiyat Fakültesi Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, M., Bekar, E.Ö., Gören Yılmaz, Ş., ve Sungur, M. A. (2016). “Hemşirelik Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları.” AİBÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 16: 223-42.
- Bacacı Varoğlu, D. (2001). Örgütsel Yaşamda Toplumsal Cinsiyet Rollerini (Der. S. Güney). İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Cangöz, İ. (2013). “İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Farkındalığı ve Cinsiyetçi Şiddetle İlgili Görüşleri”. Galatasaray Üniversitesi İletişim Dergisi, 19: 41-64.
- Cockburn, C., (1991), In the Way of Woman: Men’s Resistance to Sex Equality in Organizations, London, Mac Millan.
- Çelik Sis, A., Pasinlioğlu, T., Tan, G., ve Koyuncu, H. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyet Eşitliği Tutumlarının Belirlenmesi.” F.N. Hemşirelik Dergisi, 21(3): 181-186.
- Çetin, D. ve Bilir Güler, S. (2018). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerini Çerçevesinde Liderlik Kavramını Algılama Biçimleri.” Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi, 4 (2): 47-54.
- Dedeoğlu, S. (2015). Türkiye’de Yeni Kapitalizm ve Kadın İstihdamı: Talep Yönlü Bir Analiz, Malatya, Şanlıurfa ve Adıyaman Örneği, Kadınların Ekonomik Fırsatlara Erişiminin Artırılması Projesi Sonuç Raporu, Dünya Bankası Türkiye Ofisi, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve SIDA,

Direk, N.ve Irmak, B. (2017). “Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Rollerine Yönelik Tutumlar.” DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi, 31(3): 121-128.

Dökmen, Y. Z. (2004). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. Ankara: Sistem Yayıncılık.

Dökmen, Y. Z. (2015). Toplumsal Cinsiyet Sosyal Psikolojik Açıklamalar. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Elmasoğlu, K. (2015). “Halkla İlişkiler Alanında Cinsiyet Ayrımcılığına İlişkin Öğrencilerin Tutumları.” Karadeniz Teknik Üniversitesi İletişim Araştırmaları Dergisi, (9): 58-77.

Eroğlu, F. ve İrdem, Ş. (2016). “Toplumsal Cinsiyet Ayrımcılığı ve Yönetim Kademelerindeki Yansımaları.” Pamukkale İşletme ve Bilişim Yönetimi Dergisi, 3(2): 11-35.

Erol, M. (2008). “Toplumsal Cinsiyetin Turumlar Üzerindeki Etkisi.” C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi, 32(2): 199-219.

Esen, Y. (2013). “Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitiminde Toplumsal Cinsiyet Duyarlılığını Geliştirme Amaçlı Bir Çalışma.” Eğitim ve Bilim,38: 280-295.

Esen, E. Soylu, Y., Siyez, D.M., ve Demirgürz, G. (2017). “Üniversite Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algısının Toplumsal Cinsiyet Rolü ve Cinsiyet Değişkenlerine Göre İncelenmesi.” E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi, 8(1): 46-63.

Gümüşoğlu, F. (1998). Cumhuriyet Döneminde Ders Kitaplarında Cinsiyet Rollerini (1928-1998). 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. (Ed. Ayşe Berktaş Hacımırzaoğlu). İstanbul: Tarih Vakfı Yayınları

Gündüz Çetin, H., Tarhan, S., ve Kılıç, Z. (2015). “Toplumsal Cinsiyete Dayalı Meslek Seçimlerine Yönelik Tutum Ölçeği Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması.” Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4(1): 21-33.

Kahraman Dinç, S. (2010). “Kadınların Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğine Yönelik Görüşlerinin Belirlenmesi.” Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi, 3(1): 30-35.

Kaypakoğlu, S. (2004). Toplumsal Cinsiyet ve İletişim. İstanbul: Naos.

Kodan Çetinkaya, S. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının İncelenmesi.” Nesne, 1(2): 21-33.

Kul Uçtu, A., ve Karahan, N. (2016). “Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Cinsiyet Rollerini, Toplumsal Cinsiyet Algısı ve Şiddet Eğilimleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.” İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 5(8): 2882-2905.

Özcan, A. (2012). Toplumsal Cinsiyet Eğitiminin Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rol Tutumlarına Etkisi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi. Kayseri.

Özdamar, S. (2000), Bankacılık Sektöründe Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık. Ankara: KSSGM.

Önder, R.Ö., Yalçın Saba, A., ve Göktaş, B. (2013). “Sağlık Kurumları Yöneticiliği Bölümü Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları.” Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi, 2(1-2-3):55-78.

Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları ve Yaşam Değerleri İlişkisi.” *Sosyoloji Konferansları-2*, No:48, 1-18.

Özen, Ş. (1998). Türkiye’de Kadın ve Erkek Kamu Yöneticilerinin Yönetim Tarzı Açısından Farklılaşması ve Eril Erkek- Dişil Kadın Varsayımının Geçerliliği. (Ed. O. Çiftçi). *20. Yüzyılın sonunda kadınlar ve gelecek* (217-236). Ankara: TODAİE.

Özpuat, F. (2017). “Hemşirelik Öğrencilerinin Şiddet Eğilimleri ile Toplumsal Cinsiyet Algıları Arasındaki İlişki.” *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2):151-161.

Pınar, G., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2008). “Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda Kalan Gençlerin Toplumsal Cinsiyet Rol Kalıplarına İlişkin Tutumları.” *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 47-57.

Ruble, T.L., Cohen, R., Ruble, D.N. (1984). “Sex Stereotypes.” *American Behavioral Scientist*, 27(3): 339-356.

Sancar S., Acuner, S., Üstün İ., ve Bora, A. (2006). Cinsiyet Eşitsizliği Bir Kadın Sorunu Değil Toplumun Sorunudur, UNDP-kalkınma ve Demokratikleşme Projelerinde Cinsiyet Eşitliği Hedefinin Gözetilmesi Eğitimi. İstanbul: UNDP.

Saraç, S. (2013). Toplumsal Cinsiyet. (Ed: Gültekin, L. vd.). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları*(27-32). Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Savcı, İ. (1999).” Toplumsal Cinsiyet ve Teknoloji.” Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 54(1): 123-142.

Savran, A. G. ve Demiryontan, T. N. (2016). *Kadının Görünmeyen Emeği*. İstanbul: Yordam Kitap.

Selçuk, F. Ü. ve Tuzlukaya, Ş. E. (2013). Çalışma Yaşamı ve Kadın. (Ed: Gültekin, L. vd.). *Toplumsal Cinsiyet ve Yansımaları* (4-16). Ankara: Atılım Üniversitesi Yayınları.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2012). *Using Multivariate Statistics* (6th ed.). New Jersey: Pearson.

Tanyıldızı, N.İ. (2011). “Türkiye’de Halkla İlişkiler Mesleğinde Kadın.” *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 13(20): 75-81.

Topuz, C. ve Yıldızbaş, F. (2014). “The Examination of Graduate Students Gender Roles in Relation With Demographics.” *Procedia- Social and Behavioral Sciences*, 159: 565-569.

Varol, S.Z., Çiçeklioğlu, M., ve Taner, Ş. (2016). “Bir Tıp Fakültesi Birinci Sınıf Öğrencilerinde Toplumsal Cinsiyet Algı Düzeyi ve İlişkili Faktörlerin Değerlendirilmesi.” *Ege Tıp Dergisi*, 55(3): 122-128.

Verdonk, P., Benschop, Y.W.M., De Haes Hanneke C.J.M., ve Lagro-Janssen T. L.M. (2008). “Medical Students’ Gender Awareness. Construction of the Nijmegen Gender Awareness in Medicine Scale (N-GAMS).” *Sex Roles*, (58): 222-234.

Yalçın, H., Arslan Kılıçoğlu, E., ve Acar, A. (2017). “Gençlerin Evlilik ve Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları.” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(52): 853-865.

Yıldız, E. ve Keçeci, O. (2016). “Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Bakış Açıları.” *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47): 986-998.

Yılmaz, D. V., Zeyneloğlu, S., Kocaöz, S., Kısa, S., Taşkın, L., ve Eroğlu, K. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Görüşleri.” *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1): 775-792.

Zeybekoğlu Dünder, Ö. (2012). “Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Televizyon Reklamlarına Yansımaları.” *Felsefe ve Toplumsal Bilimlerde Diyaloglar*, 5(1): 121-136.

Zeyneloğlu, S. (2008). Ankara’da Hemşirelik Öğrenimi Gören Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumları, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Zeyneloğlu S. ve Terzioğlu, F. (2011). “Development and Psychometric Properties Gender Roles Attitude Scale.” *H U Journal of Education*, (40): 409-420.